

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Introducing: Oxford

Heest, D. van

Citation

Heest, D. van. (1987). Introducing: Oxford. *Bestuurskundige Berichten*, 2(1), 18-21. Retrieved from <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3233027>

Version: Publisher's Version

License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Downloaded from: <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3233027>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

INTRODUCING: OXFORD

Binnenkort brengt de B.I.L. een bezoek aan Oxford. Detlev van Heest brengt u alvast in de stemming met de navolgende reportage.

Oxford kan er op bogen een van de drie oudste universiteiten te zijn. Al in de eerste helft van de twaalfde eeuw hadden vermaarde geleerden uit Bologna en Parijs het Engelse provinciestadje een bezoek waardig geacht. In 1167 vestigde zich een aantal studenten die uit de prille universiteit van Parijs waren gezet in het gunstig gelegen Oxford; de huren waren er laag, nadat de plaatselijke nijverheid in verval was geraakt. Oxford mocht zich weldra verheugen in de bijzondere gunst van de kroon. De koning kon behoorlijk geschoolde mannen goed gebruiken; Oxford verleende hem bovendien prestige aan de overkant van het Kanaal. Ook de moederkerk spon garen bij het seminarieachtige Oxford. Als een van de eerste 'colleges' werd Merton College, rond 1265, opgericht door Walter de Merode, bisschop van Rochester, ten behoeve van diens neefjes, andere verwanten en streekgenoten. De studenten en docenten waren in het algemeen gehouden aan een strikt celibataire levenswandel, de meesten waren bovendien lid van een geestelijke orde. Natuurlijk werd er bovenal de godgeleerdheid beoefend. Andere Colleges ontstonden om nooddriftige studenten en wetenschappers aan onderdak te helpen.

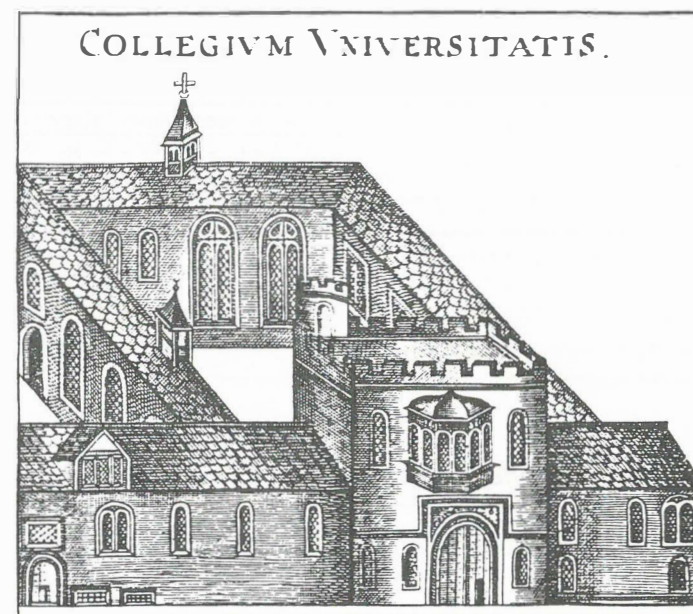
Middeleeuws Oxford bood een zeer degelijke opleiding (een college-uur duurde feitelijk drie uur en de hele opleiding, afgesloten met de doctor-sbul kon 18 jaar vergen) onder leiding van theologen van naam. William van Ockham en John Wyclif, eminente geleerden, vonden veel bijval voor hun bestrijding van essentiële gedeel-

ten van het ware geloof. Ockham, tussen 1317 en 1319 in Oxford, was er van overtuigd dat Thomas van Aquino ten onrechte Aristoteles en Plato als voorlopers van het christendom had aangemerkt Wyclif, ('fellow' van Merton) die Oxford een eeuw na zijn dood, in 1384, nog in beroering wist te brengen, schokte katholiek Europa met zijn ontkenning van de transsubstantiatieleer (volgens de rechte leer zou tijdens de eucharistieviering het brood en de wijn overgaan in respectievelijk het lichaam en het bloed van Christus).

In de eeuw van Ockham en Wyclif bloeide Oxford als nooit tevoren (het volgende hoogtepunt van Oxfords prestige-cultuur zou nog bijna zeshonderd jaar op zich laten wachten). De grote bekendheid van Ockham en Wyclif die bijdroeg aan Oxford's aanzien, luidde een nieuwe fase in: beider ketterij verstoorde niet alleen de goede verstandhouding met Rome, het aantal studenten dat stond ingeschreven daalde van 1500 studenten per jaar in de veertiende eeuw tot zo'n 1000 per jaar in de vijftiende eeuw. Dit laatste had mede een oorzaak in de exorbitante stijging van de huren en de kosten van het levensonderhoud.

Op de overgang van de Middeleeuwen naar de Nieuwe Tijd namen de tekenen toe dat het verval op alle fronten in het eerbiedwaardige Oxford toesloeg. Luie studenten deinsden er niet voor terug tapperijen en bordelen te verkiesen boven de collegebanken, aldus tijdgenoten, die over de vergane roem van Oxford schreven. Ook vertoonden candidaatsstudenten, die soms in benden plunderend door het land trokken, criminele trekjes. Een lichte neiging tot openlijke geweldpleging was ook het docentencorps niet vreemd (een messentrekkende hoogleraar zorgde voor enige opwinding).

De leden van de universitaire gemeenschap vielen buiten de wereldlij-

Illustratie: uit J. Foster, 'Oxford Men And Their Colleges' (1893)

ke rechtsmacht, maar binnen het kerkelijk recht. Op grond van laatste recht werden slechts bijzonder milde straffen uitgedeeld, ook voor de betrekkelijk ernstige misdaden. Kenners van de vroege universiteiten menen dan ook dat misdadigers van de gelegenheid gebruik hebben gemaakt door zich te Oxford in te schrijven als student om zo feitelijk buiten de wet te vallen.

Ondanks deze tegenslagen voor Oxford kwamen er steeds meer kapitaalkrachtige studenten naar Englands oudste universiteit. Rond 1600 was zelfs de helft van de ingeschrevenen van adellijke komaf.

Hadden de veertiende-eeuwse geleerde kettters al hun zaad des verderfs gezaaid, de Reformatie veroorzaakte in Oxford, de meestentijds buitengewoon orthodoxe universiteit, de nodige verwarring. Maar binnen een korte periode bleek zij desondanks in staat Anglicaanse dominees op te leiden. Oxford bleef aldus de belangen van de gevestigde kerk met verve behartigen, dit keer in de strijd tegen het zojuist afgezworen papisme.

Oxford was maar matig enthousiast met de aanvaarding van de troon door de calvinistische Willem III. Met hem keerden tijdelijk de presbyterianen naar Oxford terug en dat betekende een verplichte religieuze tolerantie, wat

het protestantisme betreft. Vooral de invoering van een eed van trouw aan William and Mary, af te leggen door de gehele clerus (en derhalve ook nog steeds door het overgrote deel van studierend en docerend Oxford), zette kwaad bloed. Het verwondert niet dat de studententerugloop, de bevolkingsgroei in aanmerking genomen, dramatisch is te noemen: in 1630 waren er 500 studenten ingeschreven, in 1700 300, in 1750 182, in 1800 220 en in 1835 219 studenten. De universiteit van Leiden kon in de zeventiende eeuw de vergelijking met Oxford glanzend doorstaan. Daarenboven was er sinds 1578 al sprake van een groeiende schare engelse studenten in Leiden.

Oxfords verval ging ook in de achttiende eeuw onverdroten door. Zo was er sprake van een student in Oxford die zich in verdacht gezelschap had opgehouden. Tegenover dit auditorium had hij vuile praat ten beste gegeven: medestudenten, nog immer geacht de aardse verlokkingen te weerstaan, zouden zich aan "vleselijke copulatie" hebben overgegeven. Tegen de beschuldigde student werd een aanklacht wegens smaad ingediend; deze had bovendien zijn hoofddekseel opgehouden in het universitaire gebouw van godgeleerdheid. Het zingen van stichtelijke liederen op de zaterdagavond, de verplichte kerkgang des zondags, niets kon het tij meer keren. Rond 1800 was een groot aantal fellows, leden van de universitaire gemeen-

schap die emolumenten genoten voor de rest van hun leven ongeacht hun (wetenschappelijke) verrichtingen, ten prooi gevallen aan seniliteit of indolentie. Buitensporig drankgebruik, hetero- en homoseksuele schandalen, you name it, Oxford got it. Adam Smith wistte het achttiende-eeuwse verval van Oxford aan de geregelde, zeer solide salariëring van de hoogleraren. Zonder financiële prikkel zou volgens hem het verouderde onderwijs niet verbeteren.

College werd er nauwelijks meer gegeven in Oxford, de tentamens degradeerden tot een farce waarbij de examinandus evenzeer in het duister tastte als zijn leermeester. De adel en kooplieden stuurden hun zonen naar andere universiteiten, waardoor Oxford in financiële nood dreigde te komen. Het college- en inschrijfgeld moest drastisch worden verhoogd, de waardering voor de fellowships duikelde nog verder. Colleges moesten worden gesloten, het achttiende- en negentiende-eeuwse onderwijs en onderzoek in Oxford was erbarmelijk, op uitzonderingen als de astronoom Halley na. Oxford had zich niet kunnen aanpassen bij de eisen van de tijd, de ontluikende industriële revolutie en de politieke veranderingen van de negentiende eeuw. De beoefenaars van de exacte wetenschappen ontbeerden zelfs lange tijd de eenvoudigste apparatuur; dit gebrek is wellicht de grondslag voor het belangrijke theoretische werk dat op bèta-terrein in Oxford is verzet. Een minderheid binnen het ultra conservatieve bolwerk Oxford, de ingeslapen universiteit, vond halverwege de vorige eeuw dat Oxford niet meer onder zekere, zij het milde hervormingen uit kon komen. Toch moest die grote verandering van buitenaf worden opgelegd, Oxford verzette zich met hand en tand tegen de nieuwlichterij. Twee University Reform Acts moesten er aan te pas komen om Oxford van de wetenschappelijke revolutie te laten profiteren. De grote omslag kwam vanaf achttienzeventig, toen er onder andere een instituut voor Oos-

terse studiën werd opgericht, waar de britse bestuursambtenaren voor de Indian Civil Service werden opgeleid, ter meerdere eer en glorie van het uitdijende Empire. De grootste verandering binnen het bestel van Oxford is echter de toelating van vrouwelijke studenten geweest. Deze ontwikkeling die pas honderd jaar geleden werd ingezet, is door vooraanstaande tijdgenoten wel "het grootste ongeluk uit de geschiedenis van Oxford" genoemd. Het duurde tientallen jaren vanaf de oprichting van de Association For The Higher Education Of Women (1878) voordat de eerste vrouw in Oxford examens kon afleggen. Oxford deed er van alles aan om "deze verfijnde, delicate en huiselijke naturen" voor de gevaren van de universiteit te behoeden. Misogyne theologen achtten de toekomstige moeders "wegens hun inferioriteit ten opzichte van het masculine geslacht" ongeschikt voor een taak buiten de keuken. "But you are none the worse for that", aldus de Dean van New College honderd jaar geleden, sprekend voor de vrouw. Regulier nachtelijk verblijf van damesstudenten in de traditierijke colleges kon al helemaal niet worden getolereerd; aanvankelijk moesten zij het stellen met speciale 'halls'. Toegang tot de collegebanken van niet-vrouwelijke instellingen verkregen de vrouwelijke studenten slechts als zij werden vergezeld door een chaperone, een gebruik dat nog tot in de jaren twintig bij niemand de lachlust wekte. Ook tegenwoordig zijn er nog colleges in Oxford die vrouwelijke studenten niet als 'resident' toelaten.

Niettemin is er vooral na de Tweede Wereldoorlog buitengewoon veel veranderd: niet alleen raakten de taaie mores in onbruik (niet roken of pruimen in academische plunje of alleen biljarten tussen één uur 's middags en tien uur 's avonds); op wetenschappelijk terrein knoopte Oxford weer aan bij het glorieuze middeleeuwse verleden. De 'fellowships', honderdvijftig jaar geleden nog verdeeld op grond van familiebanden (geen vijf procent stond des-

tijds open voor competitie), werden voortaan bezet door veelbelovende, verre van seniele wetenschappers. Waren er in 1931 nog maar 145 'post-graduate-students' die zich met wetenschappelijk onderzoek onledig hielden, in 1972 waren het er 3098 (tegen 8011 'undergraduate-students').

Dat er na de oorlog inderdaad veel is veranderd, moge eveneens blijken uit het feit dat de democratisering Oxford in jaren '60 en '70 niet onberoerd heeft gelaten, zij het met mate. Oxford, in haar verleden haast altijd trouw en volgzaam aan de

overheid, brak in januari 1985 met een andere traditie. Het bestuur van de universiteit besloot, op aandringen van 280 hoogleraren, premier Thatcher, oud-Oxfordstudente scheidkunde (1943-1947), geen ere-doctoraat in het burgerlijk recht te verlenen. Tot dan toe hadden alle regeringsleiders, die tevens alumni van Oxford waren, die onderscheiding ontvangen. Voor Thatcher was die eer, ondanks heftige protesten alom in Engeland, niet weggelegd wegens haar niet aflatende bezuinigingen bij het hoger onderwijs.

informatie over de grootste dienstverlener in ons land

(advertentie)

Vrijwel iedere Nederlander wordt per dag een aantal keren geconfronteerd met de diensten van het Staatsbedrijf der PTT. Een bedrijf dat dagelijks miljoenen contacten legt, variërend van briefbestellingen, telefoongesprekken en televisieverbindingen tot financiële transacties. Dat hierdoor iedereen op de hoogte is van alle specifieke PTT-taken, de structuur en de werkwijze van het bedrijf, kan nauwelijks worden verwacht. Daarvoor is de omvang en de veelzijdigheid van het geboden pakket te groot. Een bedrijf als de PTT, met een personeelsbestand van 100.000 mensen, een omzet van 9 miljard en een investeringsniveau van circa 1,5 miljard per jaar leert men niet zomaar kennen. Hierbij komt nog dat de groei van het dienstenpakket en de invoering van nieuwe productieprocessen steeds nieuwe werkzaamheden aan de oude toevoegen, o.a. op de gebieden administratieve automatisering,

marketing, operations research, organisatie-ontwikkeling en commercie.

Docenten en studenten bij instellingen, die opleidingen verzorgen in disciplines, die men ook bij de PTT terug kan vinden, hoeven echter niet onkundig te blijven van de wijze waarop de PTT het werkpakket uitvoert en vernieuwt.

De Dienst Onderwijscontacten geeft u graag informatie over de PTT. Er zijn ook mogelijkheden om b.v. in samenwerking met een studie:eniging studiebezoeken te organiseren voor kleinere groepen studenten, die verder zijn gevorderd in hun studie.

Tevens kan deze dienst algemene informatie verstrekken over functies bij de PTT die mogelijkterwijs aansluiten op uw opleiding.

Richt uw verzoek aan:
Dienst Onderwijscontacten
Postbus 30000
2500 GA 's-Gravenhage
Telefoon (070) 75 23 57.

ptt

onderwijscontacten